

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ТУКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ**

КАРАР

«17» 02 2022 ел

Яр Чаллы

№ 424

«2022-2024 елларга Тукай муниципаль районында балаларта һәм яшьләргә патриотик тәрбия бирү» район комплекслы программын раслау турында

Гражданнара га патриотик тәрбия бирү системасын алга таба үстерү һәм камилләштерү максатында, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы балаларына һәм яшьләренә патриотик тәрбия бирү концепциясен раслау турында» 2014 елның 16 сентябрендәгэ 666 номерлы каравы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «2019-2025 елларга Татарстан Республикасында яшьләр сәясәтен үстерү» дәүләт программын раслау турында» 2009 елның 5 мартаңдагы 158 номерлы каравы (2020 елның 22 сентябрендәгэ үзгәрешләр белән) нигезендә

КАРАР БИРӘ:

1. «2022-2024 елларга Тукай муниципаль районында балаларга һәм яшьләргә патриотик тәрбия бирү» район комплекслы программын расларга.
2. Элеге каарны Тукай муниципаль районының рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасы рәсми хокукий мәгълүмат порталында урнаштырырга.
3. Элеге каар үтәлешен контрольдә тотуны Башкарма комитет Житәкчесенең социаль мәсьәләләр буенча урынбасары И.Ш. Барievka йөшөрлөгө

Башкарма комитет Житәкчесе

А.Р. Хәбиуллин

Түкай муниципаль районы
Башкарма комитеттәң
2022 елның
февралендәгө — номерлы
каарына күшүмтә

**«2022-2024 елларга Түкай муниципаль районында
балаларга һәм яшьләргә патриотик тәрбия бирү» район
комплекслы программы**

Яр Чаллы – 2022

ЭЧТӨЛӨГЕ

1. Программа паспорты
2. Кереш
3. Программа хэл итүгэ юнэлдерелгэн проблеманың характеристикиасы
4. Патриотик тэрбия программасының максатлары һэм бурычлары
5. Программаны тормышка ашыру механизмы
6. Программаны финанс белэн тээмин иту
7. Гамэлгэ ашыру еллары буенча планлы курсэткечлэрне расшифровкалау белэн программаның максатчан курсэткечлэре исемлеге
8. Программаны тормышка ашыру буенча чаралар

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	«2022-2024 елларга Тукай муниципаль районында балаларга һәм яшьләргә патриотик тәрбия бирү» район комплекслы программы (алга таба - Программа).
Программаны эшләү очен нигез	<ul style="list-style-type: none"> - «Татарстан Республикасы балаларына һәм яшьләренә патриотик тәрбия бирү концепциясен раслау турында» 2014 елның 16 сентябрендәге 666 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары; - «2019-2025 елларга Татарстан Республикасында яшьләр сәясәтен үстерү» дәүләт програмmasын раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 5 мартандагы 158 номерлы карары белән расланган «2019-2025 елларга Татарстан Республикасы яшьләренә патриотик тәрбия бирү» ярдәмче программы (2020 елның 22 сентябрендәге узгәрешләр белән)
Программаның дәүләт заказчысы	Тукай муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны эшләүче	Тукай муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге
Программаны төп башкаручылар	<ul style="list-style-type: none"> - Тукай муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге; - «Тукай муниципаль районы мәгариф идарәсе» МКУ; - Тукай муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге; - Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны әш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Тукай муниципаль районында социаль яклау бүлеге (килешү буенча); - Якты юл» («Светлый путь») район газетасы (килешү буенча); - Татарстан Республикасы хәрби комиссариатының Чаллы шәhәре Комсомол районы һәм Тукай муниципаль районы буенча бүлеге (килешү буенча); - Россия Эчке эшләр министрлыгының Тукай районы буенча бүлеге (килешү буенча); - учреждениеләр, оешмалар, фондлар, ижтимагый берләшмәләр (килешү буенча)
Программаның төп максаты	Районда ижтимагый һәм икътисадый тотрыклылыкны тәэмин итүче патриотик тәрбия системасын үстерү һәм модернизацияләү, балаларда һәм яшьләрдә гражданлыкка кагылышлы булу, югары патриотик аң, Ватанга тугрылык, конституцион бурычларны үтәүгә әзерлек, толерантлык, этникара һәм конфессияара мөнәсәбәтләр культурасын формалаштыру
Программаның бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> - Патриотик тәрбия инфраструктурасын камилләштерү һәм патриотик тәрбия системасын үстерү өлкәсендә Башкарма комитетының, җирле үзиadarә органнарының, ижтимагый берләшмәләрнең һәм район оешмаларының ведомствоара хезмәттәшлеген алга таба үстерү; - Массакүләм мәгълүмат чараларында патриотлыкны пропагандалау һәм патриотик тәрбия буенча мәгълүмати-методик чараларны тәэмин итү; - Яшьләрне патриотик тәрбияләү буенча әш юнәлешләрен һәм формаларын камилләштерү һәм патриотик тәрбия биruнен сыйфатын арттыру;

	- Гражданнарны хәрби хезмәткә әзәрләү, балаларда һәм яшләрдә гражданлыкка кагыльшлы булуны, патриотик, әхлакый һәм толерант дөньяга караш формалаштыру, Ватанны саклау буенча конституциячел бурычларны үтәүгә әзәрлек, яшләрнең хәрби - һөнәри ориентлашуы буенча эшчәнлекне тормышка ашыру
Программаны тормышка ашыру вакыты	2022-2024 еллар
Муниципаль программаның максатчан курсаткечләре исемлеге	<ul style="list-style-type: none"> - яшләргә гражданлык һәм патриотик тәрбия бирүгә юнәлтелгән чаралар саны; - хәрби-патриотик клубларда, берләшмәләрдә торучы балалар һәм яшләр саны; - массакуләм мәгълүмат чараларында патриотик тәрбия буенча чаралар турында публикацияләр саны; - хәрби-патриотик клублар һәм берләшмәләр саны.
Программаны финанслау күләмнәре һәм чыганаклары	<p>Районның жирле бюджеты хисабына программаны финанслауның гомуми күләме 2 557 500 сум тәшкил итә. шул исәптән, еллар буенча:</p> <p>2022 ел - 852 500 сум; 2023 ел - 852 500 сум; 2024 ел - 852 500 сум.</p> <p>Программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм тиешле елга һәм план чорына бюджет проектын формалаштырганда ел саен төгәләштерелергә тиеш.</p> <p>Республика, федераль бюджет һәм бюджеттан тыш чыганаклардан средстволар ел саен төзелә торган шартнамәләр һәм килешүләр нигезендә билгеләнәчәк.</p>
Программа үтәлешен контролльдә тотуны оештыру системасы	<p>Тукай муниципаль районаны Башкарма комитетының яшләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге Программа чараларын планлаштыруны, үзара бәйләнешне һәм тормышка ашыруны контролльдә тотуны оештыра.</p> <p>Программаның үтәлешен Тукай муниципаль районаны Башкарма комитеты гомуми контролльдә тота.</p>

I. Кереш

Узенең гражданлык бурычын аңлаган яшь буынны патриотик рухта тәрбияләү – илнең тотрыклы киләчәге өчен үзенчәлекле гарант, дәүләтчелекне нығытуның төп шарты. Йәр яшь кеше үзен үз халкының аерылгысыз өлеше итеп тоярга, гореф-гадәтләрне хөрмәт итәргә, өлкән буынны ихтирам итәргә, Ватаныбызны сакларга әзер булырга тиеш. Димәк, бала үзен граждан итеп хис итсен һәм үз илнең лаеклы кешесе булсын өчен, мондый сыйфатларны балаларда кечкенәдән үк тәрбияләргә кирәк.

«2012-2024 елларга Тукай муниципаль районында балаларга һәм яшләргә патриотик тәрбия бирү» район комплекслы программысы (алга таба - Программа) Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы балаларына һәм яшләренә патриотик тәрбия бирү концепциясен раслау турында» 2014 елның 16 сентябрендәге 666 номерлы каары, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «2019-2025 елларга Татарстан Республикасында яшләр сәясәтен үстерү» дәүләт программын раслау турында» 158 номерлы каары (2020 елның 22 сентябрендәге үзгәрешләре белән) нигезендә, кызыксынган бүлекләр һәм ведомстволар, район ветераннары һәм яшләренең ижтимагый берләшмәләре тәкъдимнәрен исәпкә алыш эшләнде.

Программа Тукай муниципаль районаны Башкарма комитеты Житәкчесенең 2019 елның 10 январендагы 3 номерлы каары белән кабул ителгән «2019-2021 елларга Тукай муниципаль районында балаларга һәм яшләргә патриотик тәрбия бирү» район комплекслы программының

евами һәм үсеше булып тора, аның төп максаты районда патриотик тәрбия бирү системасын булдыру иде.

Программа гражданныарның барлық социаль катламнарына һәм яшь тәркемнәренә юнәлдерелгән, гражданныарны патриотик тәрбияләү системасының төп үсеш юлларын, аның район гражданныарның Ватанга хезмәт итәргә әзерлеген формалаштырырга мөмкинлек бирә торган төп компонентларын билгели. Шул ук вакытта тәжрибә һәм элекке казанышлар, хәзәрге заман чынбарлығы һәм проблемалары, жәмтыйтебезнәң үсеш тенденцияләре исәпкә алына.

II. ПРОГРАММА ХӘЛ ИТӘРГӘ ЮНӘЛДЕРЕЛГӘН ПРОБЛЕМАНЫҢ ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ

Яшь буынга патриотик һәм гражданлық тәрбиясе бирү проблемасы бүген дәүләт һәм жәмтыйтебезнәң актуаль мәсьәләләренән берсе. Яшьләрне армия хезмәтенә әзерләү буенча эшнең торышы, шулай ук районның мәгариф учреждениеләрендә хәрби-патриотик тәрбияне оештыру мәсьәләләре район хакимияте контролендә тора.

Районда патриотик тәрбия системасының төп элементы булып Тукай муниципаль районы Башкарма комитеты органнарының, белем бирү учреждениеләренең, ижтимагый оешмаларның ведомствоара хезмәттәшлеге принципларына нигезләнеп, патриотик тәрбиянең формалашкан инфраструктурасы тора.

Патриотик тәрбияне оештыру үз нәтижәләрен бирә һәм яшьләр һәм балалар ижтимагый оешмалары белән бергә эшләгәнлектән яшьләрнең күп өлешен жәлеп итә.

Районда программаны тормышка ашыру кысаларында «Гиндукуш» хәрби-патриотик клубы» муниципаль бюджет учреждениесе, Тукай районы сугыш хәрәкәтләре ветераннарының ижтимагый оешмасы, «Патриот» хәрби дан музее, Князево авылы мәдәният йорты каршында «Родина» патриотик клубы, Князево урта мәктәбе каршында «Отвага» патриотик клубы эшли, районның гомууми белем бирү мәктәпләре базасында «Юнармия» отрядлары оештырылды. 23 гомууми белем бирү мәктәбендә мәктәп музейлары эшли. 7 мәктәптә туган якны өйрәнү түгәрәкләре эшли.

Сугыш хәрәкәтләре ветераннары ижтимагый оешмасы белән тыгыз хезмәттәшлектә эшләүче «Гиндукуш» хәрби дан музее эшен аерым билгеләп үтәргә кирәк, агымдагы елның февралендә «Һәлак булучыларны истә туто - намус эше» дигән уртак проектны гамәлгә ашыру тәмамланды, аның кысаларында локаль сугышларда һәлак булган геройларның йорт фасадларына 14 мемориаль такта куелды.

Әфган һәм Чечня сугышлары ветераннары катнашында «Батырлык дәресләре» үткәрү буенча район һәм Яр Чаллы мәктәпләре белән зур эш алыш барыла.

Музей «Бөек Ватан сугышы виртуаль музее» сайтын тутыру буенча корреспондент пункты булып тора, актив эше өчен музей «2015 елда Бөек Ватан сугышы виртуаль музееның иң яхшы корреспондент пункты» дипломы белән бүләкләнде.

Ел саен «Гиндукуш» музеена 3000ләп кеше килә, шуларның 1700е гомууми белем бирү мәктәпләре укучылары. Бүгенге көндә мәдәни-агарту эшчәнлеге - музей эшнәң өстенлекле юнәлеше һәм хәзәрге заман тенденцияләре юнәлешендә тора.

Тарихи-патриотик тәрбия бирудә актив эш алыш барганы һәм Ватанны саклаучылар истәлелеген мәңгеләштерүгә зур өлеш көрткәне өчен, музей Россия Федерациясе Дәүләт Думасы грамотасы белән бүләкләнде, БМО Тынычлык Байрагы тапшырылды. Шулай ук «Татарстан Республикасының иң яхшы авыл музее» конкурсында жиңүче дип табылды.

Юнармия сафларында 306 укучы тора. 2021 елның 17 январенда «Варшаваны азат итү» дигән тарихи сәгать узды. «Юнармия» отряды житәкчесе укучыларны 1945 елның 17 январенда булган вакыйгалар белән таныштырыды.

27 январьдан башлап Тукай муниципаль районы мәктәпләрендә Халыкара Холокост корбаннарын искә алу көненә һәм Ленинград блокадасын өзүгә багышланган чараплар үткәрелде. «Россиянең Хәрби дан көне — Ленинград шәһәреннән блокаданы өзу көне» дигән сыйныф сәгатьләре узды. «Блокадалы Ленинград» фотографияләр күргәзмәсе оештырылды.

15 февраль көнне «Юнармия» отряды катнашында Совет гаскәрләрен Әфганстаннан чыгаруга 32 ел тулуга багышланган «Әфганстан - йөрәк ярасы» дигән темага Батырлык дәресләре

ұткәрелде. Батырлық дәресләренә Әфган сугышында катнашучылар чакырылды. Бер минуттынлық игълан ителде.

Шулай ук 2021 елның 15 февралендә патриот-шагыйрь М. Жәлил ижатына багышланған «Өзелгән жыр эзеннән..» дип исемләнгән сыйныф сәгатьләре үткәрелде.

Район программасын тормышка ашыру барышында хәрби-гамәли спорт төрләрен үстеру буенча эш алыш барыла, хәрби-спорт ярышлары, уеннар, экскурсияләр үткәрелә. Советлар Союзы Геройлары, якташларыбыз истәлегенә багышланған спорт чарапаларын уздыру традициягә әйләндә. Ел саен январь аенда Советлар Союзы Герое Нурми Хәләф улы Шәрипов истәлегенә багышланған чанғы ярышлары уза, март аенда районның гомуми белем бирү мәктәпләре укучылары һәм яшьләре катнашында Советлар Союзы Герое Кәлимулла Якупов улы Якупов истәлегенә биатлон буенча ярышлар оештырыла.

Хәрби хезмәт нигезләре буенча дәресләрдә алынган хәрби белемнәрне һәм күнекмәләрне нығыту максатыннан, җәйге чорда районның гомуми белем бирү мәктәпләреннән 13-17 яшьлек еgetләр өчен «Робинзон» район профилье лагере эше оештырылды. Дәресләр махсус план буенча үткәрелде, аларга түбәндәгеләр керде: физик, тактик, утлы, сафта йөрү буенча әзерлек, махсус оештырылган режим белән шегыльләнү: тәүлеклек наряд, тәүлеклек наряд затларының бурычлары, каравыл хезмәтен оештыру, массакүләм заарлау коралыннан саклау, беренче медицина ярдәме күрсәтү.

Әфганстаннан гаскәрләрне чыгару көненә багышланған хәрби-патриотик айлык қысаларында районда «Ватанның лаеклы уллары» митинглары, «Әфганстан - күнел ярасы» сыйныф сәгатьләре, «Әфганстан ялқыныннан» тематик сәгатьләре, «Солдат сугышны сайламый» сугышчы - интернационалистлар белән очрашулар, «анды, Әфганстанда...» дип аталган әфганчылар белән очрашулар үткәрелә.

- сугышчы-интернационалистлар истәлегенә багышланған полиатлон буенча район ярышлары оештырыла.

- укучылар арасында строй һәм жыр смотр-конкурслары, «Аҗаган» хәрби-спорт уенның район этапы оештырыла.

Ватанның саклаучылар көне унаеннан авыл мәдәният йортларында «Солдат хатлары», «Солдат-якташларыбыз һәм аларның командирларының хатлары буенча» кичәләре, геройлар түрүнде әдәби әсәрләр һәм шигырьләр укулар, шулай ук әтиләр, абыйлар, бабайлар өчен открыткалар ясау буенча мастер-класс үткәрелә.

Район халкын тәрбияләудә хәрби хезмәткә чакырылу яшендәге яшьләр арасында эш эш алыш бару мәһим звено булып тора, ул хәрби комиссариатның район бүлеге белән берлектә үткәрелә. Хәрби комиссариат бүлеге белән берлектә апрель һәм ноябрь айларында Хәрби көчләргә чакырылучы еgetләр өчен «Хәрби хезмәткә чакырылучылар көне» үткәрелә.

Тукай муниципаль районында «Форпост» яшьләр хокук саклау хәрәкәте актив эшли. Бүгенге көндә хәрәкәт активистлары саны 263 укучы тәшкил итә.

Форпост хәрәкәте эшчәнлегенән бер юнәлеше булып патриотик тәрбия тора. Бүгенге көндә берничә чара үткәрелде: Бөек Ватан сугышы ветераннары, тыл хезмәтченнәре һәм сугыш чоры балалары белән очрашулар. Очрашу вакытында балалар хәзерге вакытта яшәүче кешеләр өчен эшләнгән эшләрнең бөек асылына төшөнделәр. Яшүсмерләр сугышта катнашучыларның һәм тылда хезмәт куючыларның хәрби һәм хезмәт батырлыклары түрүнда белделәр. Ветераннар сугыш еллары һәм ул елларның авырлыклары түрүнда сөйләделәр, киләчәктә Ватаныбызны, чикләребезне дошманнардан саклый алышырлык лаеклы буын булып үсүләрен теләделәр. Ветераннар белән очрашу яшь буынга узган сугыш вакыйгалары түрүнда беренче чыганактан белү, үзләрен кызыксындырган сорауларны бирү өчен уникаль мәмкинлек бирә. Авыр сугыш еллары кичергән ветераннар - батырлык, фидакарылек, Ватанга мәхәббәт үрнәгә.

Яшьләрне дәүләтнең тарихи хәтерен саклау эшенә жәлеп итү, Жину көнен бәйрәм итүгә багышланған патриотик чарапалар әзерләү һәм үткәрү максатыннан, районда 80 укучыны үз эченә алган «Жину волонтерлары» муниципаль штабы эшли.

Жину көнен үткәрү қысаларында иреклеләр тарафыннан «Георгий тасмасы», «Хәтерлибез. Горурланабыз», «Хәтер көне», «Мин герой урамында яшим», «Жину сирене», «Без хәтерлибез! Без горурланабыз!», хәтер һәм кайғы көне акцияләре үткәрелде.

Районда хәрби-эзләнү отрядлары эшчәнлеге нәтижәсендә Бөек Ватан сугышы вакытында һәлак булган якташларбызы - кызыл армиячеләрне жирләделәр. Чаралар район хәрби комиссары катнашында тантаналы шартларда уза.

Районда фашизмга каршы көрәштә күпмилләтле совет халкының ролен пропагандалау буенча эзлекле эш алыш барыла. Китап күргәзмәләре, мәктәпкәчә яштәгә балалар, укучылар, студентлар очен патриотик юнәлештәге музейларга экспурсияләр, төрле форумнар һәм түгәрәк өстәлләр оештырыла. Бу эштә авыл жирлекләренең башлангыч оешмалары белән актив эшчәнлек алыш баручы, яшьләр оешмалары белән тыгыз элемтәдә торучы район ветераннар советы да зур роль уйный.

Гадәттәгечә, «Мин - Россия гражданы! Мин – Татарстан баласы» акциясе қысаларында район очке эшләр бүлегенең паспорт-виза хезмәте белән берлектә районның яшь гражданнарына тантаналы рәвештә паспортлар тапшыру үткәрелә.

12 июньдә Россия көненә багышланган «Триколор» гражданлык-патриотик акциясе уза. Авыл жирлекләрендә яшь активистлар Россия флагы төсендәге тасмалар, Россия символикасы турында буклетлар тараталар, флешмоблар, ир-атлар командалары арасында мини-футбол буенча район чемпионаты, «Хезмәткә һәм оборонага эзер» бөтөнrossия физкультура-спорт комплексы нормативларын кабул итү оештырыла.

Традиция буенча август аенда Республика көненә багышланган «Республика тасмасы», «Мин яратам сине, Татарстан!», «Утро-на пятерку» спорт чарасы, «Балаларга Татарстан Республикасының дәүләт символикасы турында» мәгълүмат сәгатьләре һ.б. чаралар үткәрелә.

Районда яшәүче халыкларның мәдәни мирасын саклау һәм арттыру очен Раштуа, Колядкалар, Кышны озату, Нәүрүз, Троица, Питрау, Иван-купала, Сомбелә кебек милли һәм йола бәйрәмнәрен уздыру буенча зур эш алыш барыла. Районның гомуми белем бирү учреждениеләре базасында Тукай муниципаль районаның «Спорт мәктәбе» МБУ филиалларының эше оештырылды, алар эшчәнлегенең төп юнәлеше булып патриотик тәрбия бирү, яшүсмәрләрне һәм яшьләрне физик әзерләү тора.

Эмма жәмғияттә әлегә кадәр көч һәм чараларны җәлеп итү һәм нәтижәле файдалану очен шартлар тудырылмаган, алар ярдәмендә Патриотик тәрбия дәрәҗәсен күтәрергә мөмкин булыр иде. Егетләрне хәрби хезмәткә әзерләү эше аерым игътибар таләп итә. Бу шартларда балалар һәм яшьләрне патриотик тәрбияләүнең төп оештыручысы булып дәүләт тора.

«2012-2024 елларга Тукай муниципаль районанда балаларга һәм яшьләргә патриотик тәрбия бирү» район комплекслы программын кабул итү һәм тормышка ашыру әлеге проблеманы комплекслы һәм эзлекле хәл итү очен жәмғиятне берләштерү буенча дәүләт эшчәнлегенең аерылгысыз өлеше булып тора.

III. Патриотик тәрбия программының максатлары һәм бурычлары

Программаның максаты булып районда ижтимагый һәм икътисадый тотрыклылыкны тәэмин итә торган патриотик тәрбия системасын үстерү һәм модернизацияләү, балаларда һәм яшьләрдә гражданлыкка қагылышлы булу, югары патриотик аң, Ватанга тугрылык, конституцион бурычларны үтәүгә әзерлек, толерантлык, этникара һәм конфессияара мөнәсәбәтләр культурасын формалаштыру тора.

Бу максатка ирешү очен тубәндәгә төп бурычларны хәл итәргә кирәк:

- Патриотик тәрбия инфраструктурасын камилләштерү һәм патриотик тәрбия системасын үстерү өлкәсендә башкарма комитетның, жирле үзидарә органнарының, ижтимагый берләшмәләрнең һәм район оешмаларының ведомствоара хезмәттәшлекен алга таба үстерү;

- Массакүләм мәгълүмат чараларында патриотлыкны пропагандалау һәм патриотик тәрбия буенча мәгълүмати-методик чараларны тәэмин итү;

- Яшьләрне патриотик тәрбияләү буенча эш юнәлешләрен һәм формаларын камилләштерү һәм патриотик тәрбия бирунен сыйфатын арттыру;

- Гражданнары хәрби хезмәткә әзерләү, балаларда һәм яшьләрдә гражданлыкка қагылышлы булуны, патриотик, әхлакый һәм толерант дөньяга караш формалаштыру, Ватанны саклау буенча конституциячел бурычларны үтәүгә әзерлек, яшьләрнең хәрби - һәнәри ориентлашуы буенча эшчәнлекне тормышка ашыру.

IV. Программаны тормышка ашыру механизмы

Программаның төп башкаручылары булып Тукай муниципаль районы Башкарма комитетиның яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге, мәгариф идарәсе, мәдәният бүлеге тора.

Килешү буенча Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэммин итү һәм социаль яклau министрлыгының Тукай муниципаль районындагы социаль яклau бүлеге, «Якты юл» район газетасы, Татарстан Республикасы Xәрби комиссариатының Яр Чаллы шәһәре Комсомол районы һәм Тукай муниципаль районы буенча бүлеге, Россия Эчке эшләр министрлыгының Тукай районы буенча бүлеге, учреждение, оешма, фондлар, ижтимагый берләшмәләр программаны тормышка ашыруда ярдәм итәләр.

V. Программаны тормышка ашыруның көтелгән нәтиҗәләре

- патриотик берләшмәләрдә, клубларда торучы балалар һәм яшьләр санын арттыру;
- яшьләрнең рухи-әхлакый культурасын күтәрү;
- яшьләрне армия хезмәтенә әзерләү эшен камилләштерү;
- балаларны һәм яшьләрне патриотик юнәлештәге чарапларга жәлеп итүне арттыру;
- патриотик тәрбия бирү өлкәсендә белгечләр әзерләү эшен яхшырту һәм патриотик тәрбия бириүнән сыйфатын күтәрү.

VI. Программаны финанс белән тәэммин итү

Районның жирле бюджеты хисабына программаны финанслауның гомуми күләме 2 557 500 сум тәшкил итә.

Программаны финанслау күләме фаразланган характеристика белән тиешле елга һәм план чорына бюджет проектын формалаштырганда ел саен төгәләштерелергә тиеш.

Республика, федераль бюджет һәм бюджеттан тыш чыганаклардан средстволар ел саен төзелә торган шартнамәләр һәм килешүләр нигезендә билгеләнәчәк.

VII. Гамәлгә ашыру еллары буенча планлы күрсәткечләрне расшифровкалау белән программаның максатчан күрсәткечләре исемлеге

№	Критерий исеме	Үлчәү берәмлеке	2022 ел	2023 ел	2024 ел
1	Яшьләргә гражданлык һәм патриотик тәрбия бирүгә юнәлтелгән чараплар саны	берәмлек	65	70	75
2	Патриотик юнәлештәге программа чараларында катнашучы балалар һәм яшьләр саны	, берәмлек	2000	2000	2000
3	Хәрби-патриотик клубларда, берләшмәләрдә торучы балалар һәм яшьләр саны	кеше	160	170	180
4	Массакүләм мәгълүмат чараларында патриотик тәрбия буенча чаралар турында публикацияләр саны	берәмлек	35	35	35

Программага күшүмтә

**«2022-2024 елларга Түкай муниципаль районында балаларга һәм яшьләргә патриотик тәрбия бирү» район комплекслы программының
тормышка ашыру буенча чаралар**

№	Чаралар исеме	Финанс чараларын еллар буенча бүлү (сумнарда)			Финанслау чыганагы	Башкаручы
		2022	2023	2024		
1.	«Спасибо за службу, земляки» тантаналы чара				Финанслау таләп ителми	«Мәдәният һәм ял үзәге» МБУ
2.	«Шәфкать», «Ветеран янәшәдә яши», «Кайғырту» сугыш һәм хезмәт ветераннарына ярдәм күрсәтү буенча тимурчылар хәрәкәте				Финанслау таләп ителми	«Мәдәният һәм ял үзәге» МБУ
3.	Бөек Ватан сугышында Жину көненә багышланган тантаналы митинг (аерым план буенча)	110 000	110 000	110 000	«Мәдәният һәм ял үзәге» МБУ	«Мәдәният һәм ял үзәге» МБУ
4.	Халықара иреклеләр көне				Финанслау таләп ителми	«Мәдәният һәм ял үзәге» МБУ
5.	Язғы игелек атнасы				Финанслау таләп ителми	«Мәдәният һәм ял үзәге» МБУ
6.	Әфганстаннан гаскәрләр чыгаруга һәм Ватанны саклаучылар көненә багышланган тематик кичә				Финанслау таләп ителми	«Мәдәният һәм ял үзәге» МБУ
7.	«Мой дом - Татарстан» милли мәдәниятләрнең район фестивале	14 000	14 000	14 000	«Мәдәният һәм ял үзәге» МБУ	«Мәдәният һәм ял үзәге» МБУ
8.	«Открывая родину, узнаем себя», «Моя малая Родина» күренекле якташларга, тарих һәм туган якны өйрәнүгә багышланган кургәзмәләр циклы	25 000	25 000	25 000	«Мәдәният һәм ял үзәге» МБУ	«Мәдәният һәм ял үзәге» МБУ
9.	«Хәрби хезмәткә чакырылучылар көне» бәйрәме	40 000	45 000	40 000	«Мәдәният һәм ял	«Мәдәният

					үзэгө» МБУ	һәм ял үзэгө» МБУ
10.	«Гиндукуш» ижтимагый-патриотик музеена экскурсия				Финанслау таләп ителми	«Мәдәният һәм ял үзэгө» МБУ
11.	«Чернобыль быль. Чернобыль - боль» хәтер кичәсе	30 000	30 000	30 000	«Мәдәният һәм ял үзэгө» МБУ	«Мәдәният һәм ял үзэгө» МБУ
12.	«Яна дулкын» яшь башкаручылар фестивале	25 000	25 000	25 000	«Мәдәният һәм ял үзэгө» МБУ	«Мәдәният һәм ял үзэгө» МБУ
13.	«Мы дети России» район чарасы	40 000	40 000	40 000	«Мәдәният һәм ял үзэгө» МБУ	«Мәдәният һәм ял үзэгө» МБУ
14.	«Халыклар бердәмлеге көне» чарасы	20 000	20 000	20 000	«Мәдәният һәм ял үзэгө» МБУ	«Мәдәният һәм ял үзэгө» МБУ
15.	«Нам этот мир завещано беречь!» патриотик жырлар конкурсы	40 000	40 000	40 000	«Мәдәният һәм ял үзэгө» МБУ	«Мәдәният һәм ял үзэгө» МБУ
16.	«Горькая память сәяси репрессия корбаннарын искә алу көненә багышланган репрессиягә дучар булган гражданнар белән очрашу кичәсе	28 000	28 000	28 000	«Мәдәният һәм ял үзэгө» МБУ	«Мәдәният һәм ял үзэгө» МБУ
17.	«Наш долг и честь завещены отцами» хәрби-патриотик Әфган жыры фестивале	54 000	54 000	54 000	«Гиндукуш» хәрби дан музее МБМУ	«Гиндукуш» хәрби дан музее МБМУ
18.	Укучыларны һәм яшьләрне фронтта һәм тылда якташларбызының геройлыклары белән таныштыру максатыннау, «Они защищали отчий дом» күчмә чараплар, «В патриотизме молодежи – будущее России», «Россия – моя Родина», «Герои нашей истории», «Они сражались за Родину» лекцияләр – эңгәмәләр	30 000	30 000	30 000	«Гиндукуш» хәрби дан музее МБМУ	«Гиндукуш» хәрби дан музее МБМУ
19.	«Үз илемдә-үз телемдә» проекты (тел күптөрлелеген саклауга ярдәм итүгә юнәлдерелгән борынгы бабаларбызының традицияләре һәм гореф-гадәтләре турында «Бабушкино	21 000	21 000	21 000	«Гиндукуш» хәрби дан музее МБМУ	«Гиндукуш» хәрби дан музее МБМУ

	лукошко», «Песня глины», «Тәгәри китте йомгагым» интерактив чаралар циклы)					
20.	Яшүсмерләр hәм яшьләр өчен «Аҗаган» район хәрби-спорт уены	10 000	10 000	10 000	«Мәктәптән тыш эшләр үзәге» МББҮ	«Мәктәптән тыш эшләр үзәге» МББҮ
21.	Мәктәп укучылары hәм мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә тәрбияләнүчеләр арасында смотр-строй hәм жыр конкурсы	13 000	13 000	13 000	«Мәктәптән тыш эшләр үзәге» МББҮ	«Мәктәптән тыш эшләр үзәге» МББҮ
22.	«Нам этот мир завещано беречь!» патриотик жырлар конкурсы	10 000	10 000	10 000	«Мәктәптән тыш эшләр үзәге» МББҮ	«Мәктәптән тыш эшләр үзәге» МББҮ
23.	Балаларга hәм яшьләргә патриотик тәрбия бирүгә юнәлдерелгән чаралар, акцияләр, фестивальләр үткәрү	23 000	23 000	23 000	«Мәктәптән тыш эшләр үзәге» МББҮ	«Мәктәптән тыш эшләр үзәге» МББҮ
24.	<p>Массакүләм спорт ярышлары уздыру:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бөек Ватан сугышында Жину көненә багышланган жиңел атлетика кроссы, - Советлар Союзы Герое Кәлимулла Якупов истәлегенә багышланган биатлон буенча район беренчелеге hәм чемпионаты, - Һәлак булган сугышчы-интернационалистлар истәлегенә багышланган кышкы полиатлон буенча район беренчелеге, - Ату спорты буенча район беренчелеге hәм чемпионаты, -Хәрби хезмәткә чакырылучылар арасында хәрби-гамәли спорт төрләре буенча район беренчелеге, - Советлар Союзы Герое Нурми Хәләф улы Шәрипов кубогына чаңғы ярышлары буенча район беренчелеге hәм чемпионаты, - Республика көненә багышланган веломарафон, - «Татарстан чаңғы юллары» массакүләм чаңғы ярышлары, - «Милләтләр кроссы – Татарстан кроссы» массакүләм жиңел атлетика ярышлары 	160500	160500	160500	Тукай муниципаль районы «Яшәү урыны буенча яшьләр (яшүсмерләр) клубы» МБУ	Яшьләр эшләре, спорт hәм туризм бүлеге

	h.б.					
25.	«Хәрби хезмәткә чакырылучылар көне» район чарасы	20000	20000	20000	Түкай муниципаль районы «Яшәү урыны буенча яшьләр (яшүсмерләр) клубы» МБУ	Яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге
26.	Районның иреклеләр хәрәкәте эшчәнлеген үстерү (әгъзаларны эпикировка белән тәэмин итү, акцияләр, чаралар үткәру h. б.)	50000	50000	50000	Түкай муниципаль районы «Яшәү урыны буенча яшьләр (яшүсмерләр) клубы» МБУ	Яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге
27.	Түкай муниципаль районы «Спорт мәктәбе» МБУ укучылары арасында спорт ярышлары үткәру: - көрәш буенча спорт мәктәбе беренчелеге; - билбау көрәше буенча спорт мәктәбе беренчелеге; - ирекле көрәш буенча спорт мәктәбе беренчелеге; - егетләр һәм кызлар арасында ёстәл теннисы буенча спорт мәктәбенең ачык беренчелеге; - тхэквондо буенча спорт мәктәбе беренчелеге; - бадминтон буенча спорт мәктәбе беренчелеге; - чанғы ярышлары буенча спорт мәктәбе беренчелеге; - егетләр һәм кызлар арасында йөзү буенча спорт мәктәбе беренчелеге; - егетләр һәм кызлар арасында спорт (ирекле) көрәш буенча спорт мәктәбе беренчелеге; - яшүсмерләр арасында Бөек Ватан сугышында Жину көненә багышланган «Феникс» ЖЧЖ призына көрәш традицион турниры; - Бөек Ватан сугышында Жину көненә багышланган кикбоксинг буенча спорт мәктәбе беренчелеге;	38000	38000	38000	Түкай муниципаль районы «Спорт мәктәбе» МБУ	Түкай муниципаль районы «Спорт мәктәбе» МБУ
28.	Гомуми белем бирү учреждениеләрендә патриотик чаралар үткәру: - Гражданлык-патриотик айлык кысаларында чаралар;	51000	51000	51000	Мәгариф идарәсе	Мәгариф идарәсе

	<ul style="list-style-type: none"> - Россия халықларының мәдәни мирас елына багышланган чарапар; - Иң яхшы патриотик проектка район конкурсы; - «Марш Памяти» республика акциясе кысаларында чарапар; - «Билгесез солдат көне» һәм «Ватан Геройлары көне» Бөтөнроссия акцияләре кысаларында чарапар; - Балаларга һәм яшьләргә хокукий тәрбия бирү буенча «Белергә хокукуым бар» акциясе; - 9 Майга багышланган чарапар 					
	БАРЛЫГЫ:					